

Toezicht en handhaving met betrekking tot archeologie

Regels in het bestemmingsplan

Gemeenten zijn verplicht bij de vaststelling van een bestemmingsplan of een beheersverordening en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten (art. 38a Monumentenwet).

Gebieden met een archeologische waarde of verwachting zijn als zodanig op de verbeelding aangegeven en zijn via regels in het bestemmingsplan beschermd. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat voor die gebieden voorschriften zijn opgenomen voor aanleg- sloop- en bouwactiviteiten. Bepaalde werkzaamheden of bepaald gebruik van de gronden is dan verboden of alleen toegestaan met een omgevingsvergunning (art. 39, 40, 41 MW). In de regels staat vanaf welke verstoringsdiepte en bij welk oppervlak een omgevingsvergunning nodig is.

Voor de afdeling toezicht en handhaving van gemeenten is specifiek van belang er op toe te zien dat er geen graafwerkzaamheden worden uitgevoerd zonder omgevingsvergunning waar die volgens het bestemmingsplan wel is vereist.

Voorschriften in de omgevingsvergunning

Aan de omgevingsvergunning kunnen in het belang van de archeologische monumentenzorg voorschriften worden verbonden (art 5.2, lid 1 en 2 Besluit omgevingsrecht).

Alvorens een omgevingsvergunning verleend kan worden dient veelal eerst nader onderzoek plaats te vinden om de aanwezige archeologische waarde te bepalen. Het resultaat van dit archeologisch vooronderzoek dient meestal samen met de vergunningaanvraag ingediend te worden; mocht dit ontbreken, dan kan de vergunningaanvraag niet in behandeling worden genomen. Als de archeologische waarde in het gebied is vastgesteld, kan in de vergunning zelf als voorschrift zijn opgenomen:

- het treffen van technische maatregelen waardoor monumenten in de bodem kunnen worden behouden,
- het doen van opgravingen in de zin van artikel 1, onder h, van de Monumentenwet 1988, of
- de activiteit die tot bodemverstoring leidt, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan bij die voorschriften te stellen kwalificaties.

De monumentenvergunning (voor gebouwde monumenten) is in de omgevingsvergunning opgenomen. Voor archeologische rijksmonumenten moet nog wel bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een afzonderlijke vergunning worden aangevraagd. Het zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning verrichten van een vergunningplichtige activiteit, met betrekking tot een monument, geldt als een economisch delict en is strafbaar gesteld in de Wet op de economische delicten.

Toezicht op de naleving van de voorschriften in de omgevingsvergunning

Bij toezicht en handhaving gaat het om het naleven van deze voorschriften. Worden de voorgeschreven maatregelen voor behoud tijdens sloop- graaf- en bouwwerkzaamheden getroffen? Wordt met de werkzaamheden pas gestart nadat de archeologische opgraving is uitgevoerd of is er archeologische begeleiding tijdens de werkzaamheden wanneer dat in de voorschriften staat?

Toezicht op de wijze waarop die voorschriften worden uitgevoerd

Bij toezicht en handhaving gaat het niet alleen om de vraag of de voorschriften worden nageleefd maar ook of dat op de juiste wijze wordt gedaan. Maatregelen voor behoud, het opgraven en begeleiden moeten worden uitgevoerd volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA). Het bevoegd gezag (provincie en/of gemeente) kan aanvullende eisen stellen die bijvoorbeeld worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE). De gemeente/provincie moet er op toezien dat aan die inhoudelijke eisen wordt voldaan.

Archeologisch onderzoek waarbij de bodem verstoord wordt (booronderzoek, proefsleuven, opgraven) mag alleen worden uitgevoerd door een erkend bureau met opgravingsvergunning (verstrekkt door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, zie www.sikb.nl). De erfgoedinspectie controleert de bedrijven, maar alleen op de procesgang.

Om op naleving van de gestelde voorschriften toe te zien, zal het noodzakelijk zijn om een archeologisch deskundige (bijvoorbeeld een gemeentelijk of regioarcheoloog) hierbij te betrekken.

Aantreffen van onverwachte vondsten

Wie onverwacht archeologische restanten aantreft (een toevalvondst) is verplicht dat te melden (art. 53 MW). Volgens de wet moet dat bij de minister van OCW, in de praktijk kan dat bij de gemeente of de provincie. De provincie Noord-Brabant heeft hier een speciaal meldpunt voor, te bereiken via telefoonnummer: 06-18303222 of via e-mailadres: archeologie@brabant.nl. Het niet melden en vervolgens bewust vernietigen van archeologische waarden is een economisch delict.

Archeologische expertise

Voor toezicht en handhaving op de uitvoering van de archeologische werkzaamheden en voor het herkennen van archeologische sporen en vondsten is specifieke kennis nodig. Een gemeente heeft daarom bij voorkeur een eigen archeoloog beschikbaar die zelf mede toezicht houdt en/of geraadpleegd kan worden. Waar gemeenten zelf geen eigen archeoloog hebben, pleiten we voor de beschikbaarheid van regioarcheologen voor dit toezicht.

Bij lokale archeologische werkgroepen en heemkundekringen is vaak ook veel kennis aanwezig.

Via deze werkgroepen en heemkundekringen zullen meestal ook signalen en vragen aan toezichthouders en handhavers worden doorgegeven. Toezichthouders en handhavers moeten die organisaties in hun eigen gemeente daarom bij voorkeur kennen en er mee samenwerken.

De Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland is graag bereid vragen over specifieke locaties of vondsten te beantwoorden via: awnafdeling23@wanadoo.nl

6 april 2012

Tonnie van de Rijdt - van de Ven
voorzitter AVKP